

י"ד שבט תשפ"ד
24 ינואר 2024

לכבוד
גבי גלי בהרב מיארה, עו"ד
היועצת המשפטית לממשלה
משרד המשפטים

לכבוד
מר יואב גלנט
שר הביטחון
משרד הביטחון

דחוף !!

שלום רב,

**הנדון: התנהלות מפלה של משרד הביטחון בהקדמת הגיוס של חניכי המכינות ושנת השירות
ולא של תלמידי ישיבות ההסדר**

בשם המרכז הרפורמי, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל ובשם מכינת תל"ם למנהיגות – המכינה של התנועה הרפורמית, הריני לפנות אליכם בעניין שבנדון, כדלקמן:

1. ביום 22.1.24 פורסם כי צה"ל מתכוון להגדיל את מחזור הגיוס בחודש מרץ הקרוב ב-1,400 לוחמים בעקבות הצרכים הנובעים מהמלחמה. כדי לעמוד ביעד, הצבא מבקש להקדים את גיוסם של יותר מ-1,200 חניכי מכינות קדם-צבאיות ומתנדבי שנת שירות. על פי הכתבה, קציני הצבא הודיעו על כך לראשי המכינות ולארגונים המפעילים מסלולי שנות שירות. עוד נכתב כי צה"ל יבקש להקדים גם את גיוסם של כ-150 תלמידי ישיבות ההסדר שנמצאים בשנה השנייה ללימודיהם, אך לא תלמידי ישיבות ההסדר שנמצאים בשנה הראשונה.

להלן קישור לכתבה:

<https://www.haaretz.co.il/news/education/2024-01-22/ty-article/.premium/0000018d-31c1-d268-addd-3bf981a90000>

2. ייאמר מיד, ההחלטה להקדים את שירותם של יותר מ-1,200 חניכי מכינות ומתנדבי שנת שירות בשנת הראשונה ולא לגייס אף תלמיד ישיבת ההסדר בשנה הראשונה ללימודיו הינה החלטה מפלה, המטילה על חניכי המכינות ומתנדבי שנות השירות לשאת בנטל המלחמה תוך קיצור שנת המכינה שלהם, בעוד חבריהם הלומדים בישיבות ההסדר יוכלו להשלים את שנת לימודים שלהם ללא כל הפרעה. בשל כך, אין היא יכולה לעמוד, הכל כפי שיפורט להלן.

3. דחיית שירות לתלמידי ישיבות נעשית מכוח סעיף 26 חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] התשמ"ו-1986 (להלן: חוק שירות ביטחון) הקובע כדלקמן:

(א) שר הביטחון, לבקשת מיועד לשירות ביטחון שהוא תלמיד ישיבה וביום התחילה מלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 22 שנים, רשאי לדחות, בצו, את מועד התייצבותו של המבקש לשירות סדיר, אם מצא כי מתקיימים לגביו התנאים לדחיית שירות, וראה לנכון לעשות כן בהתחשב בצרכי הביטחון ובהיקף הכוחות הסדירים.

(ב) צו דחיית שירות לפי סעיף זה יינתן לתקופה שלא תעלה על שנה

4. דחיית שירות לחניכי מכינות ושנת שירות נעשית מכוח סעיף 36 לחוק שירות הביטחון המאפשר לשר הביטחון להורות בצו על דחיית שירות:

שר הביטחון רשאי בצו, אם ראה לעשות כן מטעמים הקשורים בהיקף הכוחות הסדירים או כוחות המילואים של צבא-הגנה לישראל, או מטעמים הקשורים בצרכי החינוך, ההתיישבות הביטחונית או המשק הלאומי, או מטעמי משפחה או מטעמים אחרים –
 ... (1)
 ... (2)
 (3) לפי בקשת יוצא-צבא או מיועד לשירות בטחון שאינו יוצא-צבא, לדחות בצו, לתקופה שיקבע בו, את מועד ההתיישבות שנקבע לאותו אדם לפי חוק זה לרישום, לבדיקה רפואית או לשירות בטחון או להמשך שירות. זה אם כבר החל בשירות.

5. עיננו הרואות כי בשני המקרים החוק קובע כי השר יתן צו המורה על דחיית השירות לפי בקשת המיועד לשירות, ומשך הדחיה מסור לשיקול דעתו של שר הביטחון בהתחשב בהיקף הכוחות הסדירים וכוחות שירות המילואים.

6. לפיכך, אם נוכח שר הביטחון כי יש לגייס 1,400 תלמידים ומתנדבים כבר בחודש מרץ הקרוב, יש לעשות זאת באופן שוויוני ביחס לכל מי שקיבל דחיית שירות ואין לקבוע כי רק ישיבות ההסדר ימשיכו להנות מדחיית השירות בשנה הראשונה. הבחנה בין חניכי המכינות ומתנדבי שנת השירות לתלמידי ישיבות ההסדר לעניין הקדמת השירות היא הפליה בין המיועדים לשירות ופוגעת בעיקרון השוויון.

7. שורה ארוכה של פסקי דין עמדה על חשיבותו ומעמדו של עקרון השוויון במשפט הישראלי. עקרון השוויון הוא "מנשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (השופט לנדוי בבג"ץ 98/69 **ברגמן נ' שר-האוצר**, פ"ד כג(1) 693). כדברי הנשיא ברק:

"השוויון הוא ערך יסודי לכל חברה דמוקרטית, "אשר המשפט של כל מדינה דמוקרטית שואף, מטעמים של צדק והגינות, להמחישו"... הפרט משתלב למרקם הכולל ונושא בחלקו בבניית החברה, בידעו שגם האחרים עושים כמוהו. הצורך להבטיח שוויון הוא טבעי לאדם. הוא מבוסס על שיקולים של צדק והגינות. המבקש הכרה בזכותו, צריך להכיר בזכותו של הזולת לבקש הכרה דומה. הצורך לקיים שוויון הוא חיוני לחברה ולהסכמה החברתית עליה היא בנויה. השוויון שומר על השלטון מפני השרירות. אכן, אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם".

בג"ץ 953/87 **פורז נ' ראש עיריית תל אביב - יפו**, פ"ד מב(2) 309, 332-333.

8. בבג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון נ' הכנסת** נקבע כי דחיית השירות של הציבור החרדי פוגעת בשוויון באופן המפר את חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שכן הוא

"פוגע באותו אגד של זכויות וערכים, ששמירתם נדרשת כדי לקיים את כבוד האדם של אחד מקבוצות הרוב, המחויב בשירות צבאי. בעוד שמרבית בני

החברה מחויבים בשירות צבאי מלא וממושך, תוך סיכון לעתים של היקר מכל, לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם ניתנת האפשרות להשתחרר משירות זה. מצב דברים זה פוגע בשוויון הבסיסי והאלמנטרי ביותר שבין בני החברה. הוא פוגע במעמדו של האדם המחויב בשירות צבאי כשווה בין שווים, על יסוד השתייכותו החברתית, אמונתו הדתית ואורחות חייו. הוא מפר הפרה קשה את השוויון בזכויות ובחובות האזרחיות הבסיסיות. הוא גורם להפליה ולקיפוח... שכן זאת יש לזכור: שירותו של אדם בשירות הצבאי היא זכות וחובה גם יחד. חובת השירות פוגעת בשורה של חירויות יסוד של הפרט המשרת... הפליה באשר ליקר מכל – החיים עצמם – היא הקשה שבהפליות. האדם מוכן ליתן חייו להבטחת מולדתו. הוא אינו מצפה לכל טובת הנאה מכך. הוא מצפה רק לכך שגם אחרים ינהגו כמוהו".

בבג"ץ 1877/14 **התנועה לאיכות השלטון נ' הכנסת** שב בית המשפט ופסק בדבר אי חוקתיותו של הסדר הפטור משירות של תלמידי הישיבות החרדיות. בענין זה אין מדובר בפטור מוחלט אולם הרציונל זהה.

9. החובה לפעול בשוויון פירושה איסור על הפליה מחמת השתייכות לזרם דתי כזה או אחר:

"פעולה כללית של רשות שלטונית בתוקף תפקידה הממלכתי מחייבת גישה פתוחה והוגנת, שאינה מותנית דווקא בהזדהות עם השקפתו של זרם זה או אחר אלא מבטאת יחס של שוויון אשר לו זכאים כל הזרמים" (בג"ץ 650/88 התנועה ליהדות מתקדמת נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(3) 381). חל איסור על כל רשות מנהלית לפגוע באדם או להפלותו בשל תפיסתו הדתית (בג"ץ 1438/98 **התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות**, פ"ד נג(5) 337, 374).

בבג"ץ 6427/02 צוין בענין זה:

"... מתן דחיית שירות גורפת... לאלפי מיועדים לשירות בטחון אך מטעמים של לימוד בישיבה, מהווה פגיעה בשוויון של כל אחד מקבוצת הרוב, המחויב בשירות צבאי. יש בה הפליה ללא שוני רלוונטי המצדיק אותה. אכן, אין דבר בדתייות של אדם שימנע ממנו שירות צבאי. רבים מחיללי צה"ל הם בעלי השקפת עולם דתית. חלקם נמנים גם עם הקהילה החרדית. הבחנה בין מיועדים לשירות ביטחון על בסיס השקפת עולם דתית היא הפליה ללא כל שוני רלוונטי."

10. אך מובן הוא כי בהקשר של גיוס לצבא של צעירים בתחילת דרכם ישנה חשיבות אזרחית וחינוכית לכך שהצבא ינהג בהם בשוויון ולא יפלה בין איש לאיש על פי השקפתו הדתית. תלמידי ישיבות ההסדר הם כולם חלק מהזרם האורתודוקסי לעומת חניכי המכינות ומסלולי שנת השירות המגיעים מרקע מגוון. מתן אפשרות לתלמידי ישיבות ההסדר להשלים את שנתם הראשונה ללא כל הפרעה, לעומת הקביעה כי חלק מחניכי המכינות לא יזכו להשלים את התהליך החינוכי המשמעותי שהם עוברים במהלך שנת המכינה מהווה הפליה בוטה ופסולה על בסיס השקפה דתית.

11. אכן, אנו מצויים במצב חירום, שמצריך נקיטת צעדים שאינם שגורתיים, אולם על צעדים אלה להינקט באופן שוויוני. אין כל שוני רלוונטי בין תלמיד ישיבת הסדר לחניך מכינה או מתנדב שנת שירות המצדיק את ההבחנה ביניהם ועל כן ההחלטה להקדים את גיוסם רק של חניכי המכינות ושנת השירות אך לא את גיוסם של תלמידי ישיבות ההסדר הינה פסולה.

12. לאור כל האמור לעיל, יש לקבוע כי בשעת מלחמה בה אנו מצויים בעל כורחנו, מובנים אילו צי השר להקדים את השירות ל-1,400 לוחמים, אך יש לעשות כן באופן שוויוני שאינו מפלה בין תלמידי מכינות ומתנדבים לתלמידי ישיבות הסדר.

13. לתשובתכם הדחופה אודה, על מנת שנוכל לכלכל את המשך צעדינו.

בברכה,

ריקי שפירא-רוזנברג, עו"ד

העתק:

עו"ד איתי אופיר, היועץ המשפטי, משרד הבטחון